

Bu il 20 Yanvar faciəsinin anım mərasimləri Nizami Kino Mərkəzində keçirilən “Vətənpərvərlik kinosu həftəsi” ilə başladı. Proqrama şəhidlərin xatirəsini yaşadan filmlər daxil edilmişdir.

Bunların əksəriyyəti o gecə faciəmizin canlı ekran salnaməsini yaradan, silah əvəzinə kinokamera götürmüş kinooperatorlarımızın çəkdiqləri qiymətli kadrlar əsasında yaradılmışdır. C.Cabbarlı adına “Azərbaycanfilm” kinostudiyasının “Salnamə” studiyasının operatorları hadisələrin qızgın nöqtələrində olmuş və ən dəhşətli məqamları lentə köçürmüşlər. O dövrdə “Salnamə” sənədli filmlər studiyasının direktoru işləmiş kinorejissor, ssenarist, Xalq artisti Xamis Muradov həmin gecə baş verənlərin lentə alınmasını vətəndaşlıq borcu kimi dəyərləndirir: “Bu gün nümayiş olunan kadrlar fədakar kino işçilərinin əməyidir və həmin kadrlara görə heç kim özünü qəhrəman hesab etməməlidir.

hadisələr elə cərəyan etmişdi ki, artıq tanklar gəlib Biləcəri yaxınlığında dayanmışdılar. Həmin hadisə günü işdən evə

Filarmoniyanın qarşısına, Biləcəriyə, metronun 20 Yanvar (o vaxtkı “XI Qızıl ordu”) stan-siyası istiqamətinə yollandılar. Əsgərlər studiyanın qabağında yanan lampaları daşla vurub söndürürdülər. Biz çəkilən materialları gizlədirdik. Çoxunu dostlarımin evində saxlayırdım”.

Vahid Mustafayevin “Qanlı Yanvar” 20 Yanvar hadisələrinin 25-ci ildönümünə həsr olunmuş ekran əsərini beynəlmiləl

təyyarəçilərinin qəhrəmanlıq hekayətindən bəhs edir.

Demək olar ki, Azərbaycanda və xarici ölkələrdə hər il 20 Yanvara həsr olunmuş rəsm sərgiləri keçirilir. Elə bu il də belə sərgilərin təşkili nəzərdə tutulur.

Milli İncəsənət Muzeyində təşkil olunacaq sərgidə rəssamlardan Mikayıl Abdullayev, Böyükağa Mirzəzadə, Hafiz Məmmədov, Vidadi Nərimanbəyov, Sara Manafova,

20 YANVAR faciəsinə həsr olunmuş sənət əsərləri

Bu, bizim vətəndaşlıq borcumuz idi. Ölkədəki vəziyyətlə bağlı “Salnamə” studiyasının tərkibində xüsusi qərargah yaradılmışdı. Hər gecə bir nəfər növbətçi qalırdı. Çünki rayonlarla da əlaqələrimiz vardı. Bakıda

keçəndə hərbiçilər silahlardan işıqsağan güllələr atmağa başladılar. Bir sözlə, güllə yağışının altında birtəhər studiyaya çatdıq. Demək olar ki, hamı yığıılmışdı. Operatorlar qruplara bölünüb “Salyan kazarması”nın,

kollektiv ərsəyə getirib. Filmdə Azərbaycan, ABŞ, İran, Rusiya və Türkiyədən tanınmış aktyorlar rol alıblar.

Sonradan 20 Yanvar faciəsindən bəhs edən bir neçə film çəkilib. Qeyd edək ki, bu gün də Mədəniyyət Nazirliyinin 20 Yanvar faciəsinə həsr olunmuş sərgi və anım mərasimləri “Salnamə” studiyası tərəfindən lentə alınır. Bütün bunlar gələcək nəsillərə ötürüləcək tarixi sənədlərin əsasını təşkil edir.

Son illər studiyada vətənpərvərlik mövzusunda filmlər ərsəyə getirilib. Bu filmlərdə 1988-ci ildən bəri ölkəmizə qarşı həyata keçirilən düşmənçilik siyasəti, xalqımızın başına gətirilən faciələr fərqli rejissor yozumlarında xronoloji ardıcılıqla kinolentin yaddaşına köçürülüb. Bu sıraya “Xatirələrdə yaşanan ömür”, “Vətən qeyrəti”, “Mən evə qayıdıram” filmlərini aid etmək olar. Hərbi vətənpərvərlik mövzusunda ekranlaşdırılan “Mən evə qayıdıram” bədii filmi 1990-cı illərin real hadisələri əsasında çəkilib. Film Azərbaycanın hərbi

Şamo Abbasov, Cahangir Rüstəmov, Fərman Qulamov, Arif Hüseynov, Elmira Şahtaxtinskaya, Xanlar Əhmədov və Sahib Quliyevin “Bakı müsibəti”, “19 yanvar 1990-cı il”, “Şəhidlər”, “Narahət axşam”, “Təcavüz”, “Şəhidlərə ithaf”, “Allah bizə kömək olsun” və s. tabloları nümayiş olunacaq.

Rəssamlarımızdan R.Heydərzadənin “Şəhid”, N.Rəhmanovun “20 Yanvar”, R.Məmmədovun “O qan yerdə qalmaz”, O.Quliyevin “Qırğın” və s. əsərləri müxtəlif sərgilərdə nümayiş olunacaq.

Xalça muzeyində də bu qanlı faciə ilə bağlı tədbir keçiriləcək. 20 Yanvar şəhidləri İlham Allah-verdiyev və Fərizə Nəbiyevaya həsr olunmuş Səməd Təbrizlinin müəllifi olduğu “Sədaqət” xalçası tədbir iştirakçılarına təqdim olunacaq. Anım mərasimində “Qürur” Şəhid Ailələri Xeyriyyə İctimai Birliyinin, 20 Yanvar Cəmiyyətinin üzvləri və faciənin şahidləri çıxış edərək öz acı xatirələrini bölüşəcəklər.

Tədbirin bədii hissəsində Xalça muzeyinin dərnək üzvləri

“Şəhidlər yaşayır” adlı rəsm sərgisi, Azərbaycan Dövlət Gənc Tamaşaçılar Teatrının “Mənim ağ göyərçinim” adlı tamaşasından bir hissə təqdim olunacaq.

Xalqımızın başına gətirilən faciələrin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması baxımından musiqi əsərləri də önəmli rola malikdir. Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqından öyrəndik ki, son illər ərzində Qanlı Yanvara və şəhidlərə həsr olunmuş 20-dən artıq əsər quruma təqdim edilib. Vaxtilə görkəmli bəstəkarlar Cövdət Hacıyevin “Şəhidlər” simfoniyası (1990), Hacı Xanməmmədovun “Əlimdə sazım ağlar” solist və xalq çalğı alətləri orkestri üçün poeması (1991), Azər Rzayevin “Bakı-90” simfoniyası, Vasif Adıgözelovun “Qəm karvanı” oratoriyası və digər əsərlər faciənin miqyasını notların dili ilə nəql edir. Qanlı tarixdən keçən müddətdə bu nümunələrin sırasına yeni-yeni əsərlər daxil olub, faciəvi hadisəyə müxtəlif yanaşmalar nümayiş etdirilib.

Bəstələnən musiqilər tanınmış musiqi kollektivlərinin, orkestrlərin ifasında hüzn günü ərəfəsində xarici ölkələr

müxtəlif konsert salonlarında da səsləndirilərək dünya ictimaiyyətinin diqqətini bir daha bu faciəyə yönəltməyə xidmət edir. Son illər 20 Yanvar faciəsi və şəhidlərə həsr olunan musiqi əsərlərinin arasında Arif Mirzəyevin “Yanvar passionları” matəm messası, Nazim Quliyevin “Şəhidlər” operası, Oqtay Rəcəbovun “Çingiz” oratoriyası, Zabitə Məmmədovanın “Elegiya” solist, xor və orkestr üçün əsəri, Tahir Əkbərin “Hər birimiz Mübarizik, Fəridik” qiraətçi, solistlər, xor və orkestr üçün balladasını qeyd edə bilərik.

Bu illərdə işıq üzü görən bir çox bədii və araşdırma kitablarında da 20 Yanvar faciəsinin mahiyyətindən bəhs olunub. Azərbaycan Milli Kitabxanasından verilən məlumata görə, son 4 ildə Azərbaycan və rus dillərində Qanlı Yanvar hadisələri ilə bağlı onlarca nəşr kitabxanaya təqdim edilib. Yazıçı Vahid Məhərrəmovun “Qanlı gecə, qanlı tarix: 20 Yanvar faciəsi haqqında”, Niftalı Şıxların “Dünyamızın 20 Yanvar faciəsi”, Məzahir Süleymanzadənin “20 Yanvar: güllələnmiş qəzet”,

Mədinə Qasımovanın “Ağla, qərənfil, ağla” və “İ mertvie pobejdayut” (“Ölülər də qalib gəlir”), Şəmkir Təhməzlinin “1990-cı il Qanlı Yanvar izləri” və faciədən bəhs edən digər əsərlər kitabxananın fondunda yer alıb.

Günahsız insanların qətlilə nəticələnən 20 Yanvar faciəsi imperiya rəhbərliyinin Azərbaycana qarşı xəyanətkar siyasətinə dözməyən, öz azadlığına, müstəqilliyinə can atan xalqımızın mübarizliyini, əylməzliyini nümayiş etdir-

di. Zaman-zaman bu hadisəni özündə əks etdirən yeni-yeni sənət nümunələri yaranacaq.

Qeyd edək ki, ötən dövr ərzində 20 Yanvar faciəsi ilə bağlı qiymətli sənət nümunələri yaradılmış, bu əsərlərdə Azərbaycanın azadlığı yolunda şəhid olmuş Vətən övladları haqqında bədii-sənədli materiallar əks olunmuşdur. Hazırda elə bir muzey, kitabxana yoxdur ki, orada xalqımızın ağırlı yaddaşına çevrilmiş Qanlı Yanvar faciəsi ilə bağlı kitablar, rəsm əsərləri toplanmasın.

20 Yanvar faciəsinin 30-cu ildönümü ilə bağlı Mədəniyyət Nazirliyinin tabeliyində olan bütün mədəniyyət müəssisələrinə bu tədbirləri yüksək səviyyədə keçirmək barədə tapşırıq verilmişdir.

Azərbaycan Dövlət Tarix Muzeyinə gələnlər bir anlıq da olsa, divardan asılmış bir xalça önündə ayaq saxlamadan keçmirlər. Bu, rəssam Fəxrəddin Əli və xalçaçılar Şəker Ələsgərova və Ədibə Elbəyeva tərəfindən toxunulmuş “Şəhidlər” xalçasıdır.

20 Yanvar faciəsi azadlığına, müstəqilliyinə can atan xalqımızın mübarizliyini nümayiş etdirdi. Bu mövzu nə qədər ağırlıq olsa da, yaradılan əsərlərdəki yüksək vətənpərvərlik ruhu bizi mübariz olmağa səsləyir.

M.MÜKƏRRƏMOĞLU,
“Xalq qəzeti”